

Stanovisko Zeleného kruhu k navrhovaným změnám v kompetencích České inspekce životního prostředí

Říjen 2023

Zelený kruh, asociace ekologických organizací, v návaznosti na záměr resortu životního prostředí redukovat kompetence a rozsah činností České inspekce životního prostředí, vydává následující společné stanovisko:

1. K záměru omezení některých kompetencí namítáme, že není správné **kvůli ad hoc úsporám spojeným s konsolidací veřejných rozpočtů „natrvalo“ měnit zákony**. Klíčové kompetence ČIŽP existují mnoho let a jsou důležité pro prosazování práva životního prostředí. K tomu připomínáme kompetenci MŽP, které je odpovědné za vrchní státní dozor ve všech složkách životního prostředí, a proto je odpovědné za to, jak bude těmito rozhodnutími kvalita složek ŽP ovlivněna. Činnost po těchto redukcích ČIŽP totiž nebude adekvátně nahrazena.
2. **Specializovaný sankční orgán z povahy věci není oblíbený** (ukládá pokuty či zákazy činnosti „padni komu padni“) a pokud se otevře cesta ke zrušení či omezení některých kompetencí ČIŽP, můžou přijít návrhy na zrušení kompetencí dalších. Nabízí se otázka, zda ČIŽP má být takto „trestána“ třeba za vysoké pokuty, které v minulosti uložila podniku Lesy ČR za zhoršení průběhu kůrovcové kalamity.
3. **Pro navrhované redukce nejsou zpracovány analýzy, přitom se jedná o významné dopady na životní prostředí**. Část kompetencí by měly převzít obce s rozšířenou působností. Ty však na to nejsou odborně ani personálně připraveny. Inspekce je při kontrole a řešení přestupků na úseku životního prostředí nezastupitelná, a orgány obcí, zatížené povolovací a další činností, bez patřičného know-how, její „zredukovávané“ agendy rozhodně nemohou převzít. To dokládají např. veškeré statistiky přestupků na úseku ŽP projednaných obecními úřady obcí s rozšířenou působností – počtem i výší pokut jde v přepočtu na počet pracovníků o zlomek činnosti ČIŽP, což platí i přes velký pokles pravomocně uložených pokut za předchozího ředitele E. Geusse.
4. **Orgány obcí nejsou nezávislé** na místních vlivech a zájmech. Ani de iure nemůže přestupek, z něhož je podezřelý územní samosprávný celek nebo jeho zastupitel, projednávat úřad tohoto celku. Obecní úřad nemůže vymáhat povinnosti „svého“ města jako vlastníka lesa.
5. **Redukce kontrolní činnosti ČIŽP v lesích**: Tato složka má být redukována o 10 inspektorů. Přitom nelze rezignovat na kontroly v hospodářských lesích, protože i ty poskytují ekosystémové služby a tvoří 74 % plochy lesů v ČR. Vzhledem k tomu, že i inspektorům ČIŽP chybí jednotná metodika hodnocení z hlediska eroze, narušení půdního povrchu či narušení vodního režimu, nelze očekávat, že orgány státní správy, na něž se povinnost po zrušení míst inspektorů má přenést, budou odborně kompetentní pro tato posuzování. **Prakticky tak zcela zmizí kontrola poškozování lesů zejména při těžbě dřeva**, možnost takovou činnost zastavit a postihovat .
6. **Redukce kontrolní činnosti ČIŽP v ochraně přírody (pozměňovací návrh k tisku 410 – novela liniového zákona)**: Propuštěno má být 10 inspektorů ochrany přírody, neboť Inspekce má přijít o možnost šetřit případy fyzických osob nepodnikajících. Ty přitom leckdy působí významné škody na přírodě a krajině, jak je zdokumentováno na konkrétních kauzách. K zefektivnění činnosti ČIŽP to

navíc nepovede, protože na začátku případu není jasné, jaké osoby v jakém právním postavení jsou za hrozící či proběhlé protiprávní jednání odpovědné a ČIŽP bude nucena stejně šetření zahájit.

7. **Nepromyšlenost navrhovaných změn zákonů a vnitroorganizačních opatření** dokládá to, že v ochraně lesů má Inspekci zůstat působnost vůči fyzickým osobám nepodnikajícím a v ochraně přírody nikoli – jak potom bude „spojené oddělení ochrany přírody a lesa“ řešit např. porušování povinností vlastníkem přírodně hodnotného lesa jako fyzickou osobou nepodnikající, když jej postihnout za zásah do lesa jako významného krajinného prvku podle zákona o ochraně přírody a krajiny nebude moci?! Podle jednoho zákona Inspekce případ vyřeší a řešení podle druhého zákona předá obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností?! To není zefektivňování, právě naopak.
8. **Další omezení má být v oblasti EIA (pozměňovací návrh k tisku 410 – novela liniového zákona):** ČIŽP by už neměla být dotčeným orgánem. Je nesystémové přijímat takové změny zákonů kvůli přechodně chybějícím prostředkům. Inspekce si může vybrat významné EIA, ke kterým se bude vyjadřovat a kde její odborné znalosti jsou velmi důležité, jiné orgány státní správy je nemají. **Prevence je klíčový princip ochrany ŽP** a lze poukázat na řadu konkrétních kauz, kde právě jen vyjádření ČIŽP byla důvodem provedení „velké“ EIA, a to vedlo k užití šetrnějších technologií apod.
9. **Redukce odpovědnosti při řešení starých ekologických zátěží:** problematické vidíme vypuštění kontrol od počátku sanací; pokud by se činnost Inspekce omezila pouze na závěrečná šetření starých ekologických zátěží, nemůže zamezit chybám při sanacích, kde je její důležitá úloha.
10. **Oceňujeme obnovu role Inspekce v šetření havárií na vodách** (tzv. havarijní novela vodního zákona), kde by mohla od vodoprávního úřadu převzít případy s větším dopadem. Je třeba obnovit spolupráci s Hasičským záchranným sborem a zařadit ČIŽP do krizového řízení, tak jako tomu už v minulosti bylo a osvědčilo se to.
11. Nesprávné je obcházení standardního připomínkového řízení změn zákonů – návrhy na redukcí kompetencí ČIŽP jsou předkládány v rámci věcně nesouvisející novely liniového zákona.

Kontakt pro další komunikaci:

Petra Kolínská, petra.kolinska@zelenykruh.cz, 776552022